

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Γενική Ἐκκλησιαστική Ἱστορία Α΄

Ενότητα 6: Ὁ Ἀρειανισμὸς καὶ ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ
Σύνοδος (325)

Δρ. Ἰωάννης Ἄντ. Παναγιωτόπουλος

Λέκτορας Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Τμῆμα Θεολογίας - Θεολογικὴ Σχολή

Ὁ Ἀρειανισμὸς καὶ ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325)

Πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος: **συναϊδιότητα**
φυσική θεότητα

Ἀντιγνωστική Γραμματεία: προβολή τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Πατρὸς ἔναντι τοῦ Υἱοῦ ἢ ὑποταγή τοῦ Υἱοῦ στὸν Πατέρα (*subordianismus*)

Δυναμικὸς Μοναρχιανισμὸς ἢ Υἱοθετισμὸς: ἄρνηση τῆς φυσικῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ

Τροπικὸς Μοναρχιανισμὸς ἢ Σαβελλιανισμὸς: ἄρνηση τῆς ὑποστατικῆς διακρίσεώς τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ στὴν ἁγία Τριάδα

Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ κριτηρίου τῆς ἐμπειρικῆς βιώσεως τοῦ περιεχομένου τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως διέκρινε χωρὶς δυσχέρειες τὴν ἑτεροδοξία καὶ ἐνεργοποιοῦσε ὑπὸ ἐξαιρετικὰ ἐπαχθεῖς συνθῆκες ὀλόκληρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση τῆς αἰρετικῆς ἀπειλῆς.

ἡ σημασία τοῦ ἀμφισβητούμενου στοιχείου τῆς πίστεως

Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ διδασκαλία του

Εικόνα 1

Ἄρειος (πρεσβύτερος ἐνορίας Βαυκάλεως)

260: Λιβύη

Σχολή Ἀλεξανδρείας

306: Μελιτιανὸ Σχίσμα

308: Διάκονος ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας Πέτρο Α' (300-311)

πρὸ τοῦ 311: ἀποκόπηκε

311-313: ἐπιστροφή καὶ χειροτονία σὲ πρεσβυτέρου (Ἀλεξανδρείας Ἀχιλλᾶς, 311-313).

313: Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος (313-328)

318-320: ἔριδα πρεσβυτέρων Ἀλεξανδρείας (Παρ. 8, 22)

318 → 324: εξέλιξη θεολογίας τοῦ Ἀρείου

- α) ὁ **Υἱὸς** δὲν εἶναι κατὰ φύση καὶ κατ' οὐσίαν ἀληθινὸς Θεός: «**ἐν χρόνῳ**» δημιούργημα τοῦ Θεοῦ «**ἐξ οὐκ ὄντων**».
- β) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι **συνάναρχος** καὶ **συναΐδιος** πρὸς τὸν Πατέρα.
- γ) ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι «**κτίσμα Θεοῦ τέλειον ...**», καὶ τοῦ ἀναγνωρίζει **ἠθικὴ ἢ κατ' ὄνομα** θεότητα.
- δ) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦταν «**τρεπτὸς**» καὶ «**ἀλλοιωτὸς**» κατὰ τὴ φύση του, ἀλλὰ κατέστη **ἄτρεπτος καὶ ἀναλοίωτος** «**θελήσει**» ...
- ε) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ συνδέθηκε μὲ τὴ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς γιὰ τὴ δημιουργία τῶν πάντων δι' αὐτοῦ (καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος)
- στ) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι μιὰ μέση ὑπαρξὴ μεταξὺ ἀναρχοῦ Θεοῦ καὶ κόσμου.
- ζ) ὁ κτιστὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε ὡς Χριστὸς «**ἐν χρόνῳ**», μόνον ἀνθρώπινο σῶμα χωρὶς ψυχὴ!

Πηγές τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀρείου:

Ἀλεξανδρινή: ταύτιση Λόγου καὶ Υἱοῦ : ὑποταγή (subordinatio)

Ἀντιοχειανή: διάκριση Υἱοῦ ἀπὸ τὸν Λόγο.

σύνθεση

Ἑρμηνευτικὲς καὶ φιλοσοφικὲς προϋποθέσεις:

- ιστορικογραμματικὴ ἑρμηνευτικὴ
- ἀριστοτελικὲς κατηγορίες

Εικόνα 2: Ο Ρωμαϊκός κόσμος

Εικόνα 3

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ Ἀρειανισμοῦ

Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος (313-328)

➤ *ποιμαντική διαχείριση τῆς κρίσης* : «σιωπῆ παραδοῦναι τὸ τοιοῦτον, ἵν' ἴσως ἐν τοῖς ἀποστάταις μόνοις ἀναλωθῆ τὸ κακὸν καὶ μὴ εἰς ἑτέρους τόπους διαβὰν ρυπώση τινῶν ἀκεραίων τὰς ἀκοάς» (Σωκράτης, Ἐκκλ. Ἱστορία 1, 6).

➤ «Τόμος» καθάιρεσης τοῦ Ἀρείου VS **σύνοδοι Βιθυνίας καὶ Παλαιστίνης.**

➤ Ἀκολούθησαν τὸν Ἀρειο μικρὴ ὀμάδα κληρικῶν καὶ 700 παρθενεύουσες (*μόνους σοφοὺς καὶ ἀκτήμονας*)

➤ **Σύνοδος Ἀλεξανδρείας (320) ἐπισκόπων Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως**

Ταῦτα διδάσκομεν, ταῦτα κηρύττομεν, ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἀποστολικά δόγματα, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀποθνήσκομεν, τῶν ἐξόμνησθαι αὐτὰ βιαζομένων ἥττον πεφροντικότες, εἰ καὶ διὰ βασάνων ἀναγκάζουσιν, τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας μὴ ἀποστρεφόμενοι.

Α΄ Οίкуμενική Σύνοδος (325)

Εικόνα 4

Εικόνα 5

- **Πρωτοβουλία Μεγάλου Κωνσταντίνου (324)**
- **Σύνοδος Ἀλεξανδρείας (324):** λύση τοῦ Κολλουθιανοῦ σχίσματος.
- **Σύνοδος Ἀντιοχείας (325):** νέος ἐπίσκοπος τῆς πόλης ὁ Εὐστάθιος
- **Σύγκληση μεγάλης Συνόδου στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας (325)**

Ἡ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Νικαίας

20 Μαΐου - 25 Αύγουστου 325

- Τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου
- Ἡ τοποθέτηση τῶν συμμετεχόντων σὲ «τάγματα»
- Ἡ προεδρία τῆς Συνόδου

Εικόνα 6

Ἡ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Νικαίας

20 Μαΐου - 25 Αύγουστου 325

- Τὰ μέλη τῆς Συνόδου
- Ἡ θέση τῶν ἀρειανοφρόνων

Καθηρημένοι:

Σεκοῦνδος Πτολεμαΐδος

Θεωνᾶς Μαρμαρικῆς

καταδικασμένοι σὲ ἀκοινωνησία:

Εὐσέβιος Καισαρείας

Νάρκισσος Νερωνιάδος

Θεόδοτος Λαοδικείας

ἀκοινωνητοί:

Εὐσέβιος Νικομηδείας κ.ά.

- Ὁ ρόλος τῶν συμβούλων

Εικόνα 6

Ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325)

Ἀποφάσεις καὶ τὸ Σύμβολο πίστεως

- Κανονικὲς ἀποφάσεις
- Ὅριστικὴ διευθέτησις τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα
- Τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας

Εικόνα 6

Εικόνα 7: Ο Ρωμαϊκός κόσμος

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών Δρ. Ιωάννης Άντ. Παναγιωτόπουλος. «Γενική Έκκλησιαστική Ιστορία Α΄. Ο Άρειανισμός και η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος (325)». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: eclass.uoa.gr/courses/THEOL112/

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: wikipedia, uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%96%D0%B9#/media/File:Arius.png, Creative Commons Attribution-ShareAlike License.

Εικόνα 2: Quintus, movv.org/2006/08/23/quids-s2-40-sob-que-imperador-e-que-o-imperio-romano-atingiu-esta-extensao/, Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.5 Portugal License.

Εικόνα 3: wikipedia, en.wikipedia.org/wiki/List_of_Coptic_Orthodox_Popes_of_Alexandria#/media/File:Veljusa_Monastery_St._Alexander_of_Alexandria.jpg, Creative Commons Attribution-ShareAlike License.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 4: wikipedia, de.wikipedia.org/wiki/Arius, Creative Commons Attribution-ShareAlike License.

Εικόνα 5: wikipedia, vi.wikipedia.org/wiki/Dacia_thu%E1%BB%99c_La_M%C3%A3#/media/File:Constantine_multiple_CdM_Beistegui_233.jpg, Creative Commons Attribution-ShareAlike License.

Εικόνα 6: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/catehism/theologia_zoi/images/syn.jpg, Copyrighted.

Εικόνα 7: Ψηφιακό σχολείο (ebooks.edu.gr) , <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E105/157/1111,4048/>, Copyrighted.

